
Afrapportering 2014

”Socialøkonomi i pædagogiske institutioner”
Projekt 150818

Charlotte Vange Løvstad & Astrid Kidde Nørgaard
FoU-programmet Social pædagogik og Socialt arbejde
VIA University College

Indledning

Vi ser på velfærdsområdet en udvikling, hvor der er en stigende diversitet i institutions- og organisationsformer. Der kan iagttages en vækst i de 'private' ikke-offentlige pædagogiske institutioner; inden for dagtilbudsområdet, skoleområdet og de socialpædagogiske tilbud. For VIAs velfærdsuddannelser er det et samarbejdsfelt som i et vist omfang er udfoldet i uddannelsernes praktikker. Men samtidig repræsenterer den vækst, der er i feltet, nogle samfundsmæssige udviklingstendenser, som det er interessant og relevant at beskæftige sig med i et forsknings- og udviklingsmæssigt perspektiv.

Der er aktuelt et stigende fokus på socialt entreprenørskab og social-økonomiske virksomheder. Internationalt på EU niveau med bl.a. Strasbourg-erklæringen fra 2014 og nationalt med eksempelvis oprettelsen af Vækstcenter for socialøkonomiske virksomheder under Socialstyrelsen.

Samtidig ser vi at ikke-offentlige aktører inden for det pædagogiske område forstår sig selv som en del af en socialøkonomisk sektor eller som socialøkonomiske virksomheder.

Foreningen Frie Børnehaver og Fritidshjem skriver i sine vedtægter i § 1 at et af foreningens formål er "at drive aktiviteter.... På et socialøkonomisk grundlag, og understøtte det socialøkonomiske perspektiv i de tilknyttede institutioner, blandt medlemmerne og samarbejdspartnere".

Andre eksempler findes blandt de socialpædagogiske bo- og opholdssteder; forstanderen for Bofællesskabet Birthe Marie i Esbjerg beskriver stedet som: "et privat, non-profit socialøkonomisk botilbud" (Socialpædagogen 08/14)

Vi ser et behov for at få kortlagt socialøkonomiske dimensioner i et bredt pædagogisk felt, og finde ud af, hvad det indebærer for hvem og hvordan; at organisationer og institutioner definerer sig som del af et socialøkonomisk felt, og har fokus på social innovation.

Nærværende projekt er et forskningsprojekt om social innovation og socialøkonomi i pædagogiske institutioner. Projektet har karakter af et pilotprojekt som danner grundlag for et større forskningsprojekt, som gennemføres i perioden 2015-2016 i et samarbejde mellem VIA UC og RUC. Der arbejdes blandt andet på en tilknytning af et Ph. D. projekt fra efteråret 2015.

Forskningsspørgsmål

Hvad kendetegner en pædagogisk institution, der defineres som del af et social-økonomisk felt?

Det teoretiske grundlag

I dette forskningsprojekt er det særligt interessant at LFF definerer sig som en socialøkonomisk forening, der driver aktiviteter på et socialøkonomisk grundlag og understøtter det socialøkonomiske perspektiv blandt de tilknyttede institutioner, medlemmer og samarbejdspartnere. Der er et udtalt socialøkonomisk grundlag.

I forskning og politiske dokumenter forefindes en del forskellige definitioner af socialøkonomi og socialøkonomiske organisationer. Det er ofte overlappende definitioner, som rækker ind i emner som sociale virksomheder, social entreprenørskab, social enterprise (SE), social innovation, co-production og samskabelse. Vi vil i det følgende

oplister de centrale definitioner og endeligt beskrive forskningsprojektets teoretiske grundlag.

Udvalget for socialøkonomiske virksomheder, nedsat under Socialministeriet, kommer i september 2013 med en anbefalingsrapport, som et *"led i udvalgets arbejde er der opstillet en definition af socialøkonomiske virksomheder i Danmark: "Socialøkonomiske virksomheder er private og driver erhverv med det formål gennem deres virke og indtjening at fremme særlige sociale formål."* (rapporten side 6). I forlængelse af definitionen oplister følgende 5 kriterier, som socialøkonomiske virksomheder skal leve op til for at kunne forstås som socialøkonomiske virksomheder:

- Socialt formål – virksomhedens primære formål har samfundsgavnlig karakter; det vil sige, at formålet har et socialt, beskæftigelses-, sundheds-, miljømæssigt eller kulturelt sigte, som desuden fremmer aktivt medborgerskab.
- Væsentlig erhvervsdrift – virksomheden har et væsentligt element af erhvervsdrift ved salg af serviceydelser eller produkter, som udgør en betydelig del af dens omsætning.
- Uafhængig af det offentlige – virksomheden har eget CVR-nummer og fungerer uden væsentlig offentlig indflydelse på ledelsen og driften af virksomheden.
- Social overskudshåndtering – virksomheden anvender hele sit overskud til primært at fremme sociale formål, reinvestere i egen eller andre socialøkonomiske virksomheder og sekundært til begrænset udbetaling af udbytte til investorer.
- Ansvarlig og inddragende virksomhedsledelse – virksomheden er transparent i sit virke og har en værdiskabende og etisk forsvarlig ledelse

I september 2014 udgav Socialministeriet og Beskæftigelsesministeriet en opfølgingsrapport på udvalgets arbejde, som har til formål at støtte udviklingen af socialøkonomiske virksomheder.

Det er vigtigt at bemærke, at begge rapporter alene taler om socialøkonomiske virksomheder, som *en del af* et socialøkonomisk felt – det vil sige, de fravælger at beskæftige sig med hele det socialøkonomiske område. Samtidigt italesætter opfølgingsrapporten specifikt et fokus på inklusion og det rummelige arbejdsmarked. Samtidigt er der særligt fokus på de barrierer de socialøkonomiske virksomheder står over for i Danmark for at kunne udnytte deres fulde potentiale. Socialøkonomiske virksomheder tillægges i de to rapporter en særlig rolle i at løse de samfundsmæssige udfordringer Danmark står over for – *"at skabe et Danmark, der hænger sammen og hvor alle er med"* (Opfølgingsrapporten side 6).

Derudover kan der i en dansk sammenhæng trækkes på Lars Hulgård og Linda Lundgaard Andersen, Center for Socialt Entreprenørskab, RUC, som har forsket i feltet socialt entreprenørskab, socialøkonomi, co-production i en årrække. I 2009 udarbejdede de en rapport *"Socialt entreprenørskab i Danmark – status 2009"* (CSE Publications 06:09), hvor de benytter betegnelsen SE, som er den internationale trend på området i 2009 (rapporten siden 4). Rapporten tager udgangspunkt i en definition af SE, som siger:

"Socialt entreprenørskab er skabelsen af social værdi via innovationer, der ofte indebærer en økonomisk aktivitet" (rapporten side 6)

Rapporten tilføjer, at *"socialt entreprenørskab praktiseres ofte i en organisationsform, der internationalt går under betegnelsen Social Enterprise og i Danmark social virksomhed eller socialøkonomisk virksomhed"* (side 9) og dermed kobles socialt entreprenørskab og

socialøkonomiske virksomheder sammen. De befinder sig i krydsfeltet mellem tre sektorer – staten, markedet og det civile samfund og udfordrer den konventionelle viden, der er om alle tre sektorer, idet de tre sektorer tidligere er blevet anskuet som skarpt opdelte (s. 12-13). SE i Danmark udspringer historisk af "... andelsselskaberne, kooperativerne og andre former for økonomiske selskaber til fremme af fælles interesser opstod som arbejdernes og bøndernes reaktion på transformationen i det vestlige samfund" (s. 21), med andre ord har den socialentreprenørielle og den socialøkonomiske tanke en lang historie i en dansk sammenhæng.

Som også *Udvalget for socialøkonomiske virksomheder* indikerer, bemærker Andersen og Hulgård i rapporten fra 2009, at SE midt i en udvikling, hvor feltet bevæger sig i retningen af både at blive en mere etableret del af løsningen på velfærdsstatens udvikling, men også i retningen af mere hybride aktiviteter, som *"befinder sig i krydsninger mellem det folkeligt brede og det specialiserede smalle, mellem det frivillige engagement og den professionelle kunnen, mellem den betingelsesløse relation og den målrettede udvikling, mellem den medmenneskelige væren og de udviklede kompetencer"* (s. 30)

Det er afgørende at definere Danmark ind i en europæisk sammenhæng. Og her bidrager særligt EMES, et internationalt forskernetværk (med fokus på social enterprise, social økonomi, tredje sektor og non-profitsektor) med en definition, der er bredt accepteret. De anvender også betegnelsen Social Enterprise (SE) og taler bredere ind i det socialøkonomiske felt end den danske politik gør. De har identificeret tre kriterier, som skal være til stede for at der kan tales om SE:

1. Økonomiske kriterier, bl.a. produktion og salg af varer eller serviceydelser. Både lønnet og frivillig arbejdskraft.
2. Sociale kriterier, bl.a. en mission, et udtalt ønske om at skabe social værdi, at være til gavn for fx lokalsamfundet eller de brugere, som missionen retter sig imod.
3. Governance kriterier, bl.a. betyder det at den sociale virksomhed har en høj grad af autonomi, den orienterer sig mod deltagelse blandt borgerne, er ikke direkte underlagt en offentlig myndighed.

Ud over de tre kriterier inddrager EMES' definitionen ni indikatorer, som længe har været delt op i fire økonomiske og fem sociale indikatorer (Defourny 2001: 16.-18, . <http://www.emes.net/about-us/focus-areas/social-enterprise/> hentet 18.09.14). Men med baggrund i behovet for at kunne lave komparative undersøgelser var det nødvendigt at inddele de ni indikatorer inden for tre grupper, som giver mulighed for *".... highlighting forms of governance specific to the EMES type of social enterprise"* (<http://www.emes.net/about-us/focus-areas/social-enterprise/> hentet 18.09.14). Derfor ser opdelingen og indholdet i indikatorerne ud som følger:

"Three indicators reflect the economic and entrepreneurial dimensions of social enterprises:

- a) *A continuous activity producing goods and/or selling services*
- b) *A significant level of economic risk*
- c) *A minimum amount of paid work*

Three indicators encapsulate the social dimensions of such enterprises

- d) *An explicit aim to benefit the community*
- e) *An initiative launched by a group of citizens or civil society organizations*
- f) *A limited profit distribution*

Finally, three indicators reflect the participatory governance of such enterprises:
g) *A high degree of autonomy*
h) *A decision-making power not based on capital ownership*
i) *A participatory nature, which involves various parties affected by the activity*

(<http://www.emes.net/about-us/focus-areas/social-enterprise/> - hentet 18.09.14)

Her er dog tale om SE, men som det også understreges i artiklen "Co-production and the third sector. The state of art in research" (Brandsen & Pestoff & Verschuere 2014) er SE en blandt flere forståelser i innovations- og entreprenørskabsdebatten. Under afsøgningen af feltet dukker begreber som sociale virksomheder, social innovation, socialøkonomiske virksomheder, samskabelse, co-production op og det indikerer, at det kan være vanskeligt at trække nogle skarpe grænser mellem felterne (Brandsen & Pestoff & Verschuere 2014).

Pestoff, som er en central forsker på dette felt, understreger, at en af de særlige kvaliteter ved EMES definitionen er, at den inddrager den demokratiske beslutningsproces, der er baseret på menneskekapital frem for økonomisk kapital, samt en grundlæggende deltagelses kultur i virksomheden. Det betyder, at de personer, der er påvirket af aktiviteten, er aktivt involverede (Pestoff 2009). Han mener dog, at der skal gøres en større indsats for at undersøge de demokratiske dimensioner og deltagelsesaspekter i sociale virksomheder i Europa – for i højere grad at kunne fokusere på det særlige europæiske bidrag til diskussion af, hvilken rolle og betydning sociale virksomheder har i udøvelsen og styringen af personlige sociale ydelser i Europa. Pestoff understreger, at de først er, når vi kan sige, hvem, hvornår, hvor, hvorfor og hvordan medlemmer og/eller borgere bidrager til udøvelse af velfærdsydelse at vi kan tage et signifikant skridt mod afklaring af vigtigheden af den demokratiske dimension i sociale virksomheder/aktiviteter i Europa. Dette er yderst relevant pt, ikke mindst fordi europæiske regeringer mere end nogensinde søger efter nye måder at involvere deres borgere i udøvelse og styring af offentligt finansierede velfærdsydelser. Samtidigt er SE ofte tæt involveret i udarbejdelsen af nye politikker og spiller dermed en central rolle (Brandsen & Pestoff & Verschuere 2014). Set i lyset af dette er Pestoffs fokus på demokratiske dimensioner og deltagelsesaspekter særdeles relevant, idet disse aktiviteters potentialer i de henseender pt. er uklare. Også i forhold til økonomiske dimensioner.

Eftersom både dansk og europæisk forskning på området læner sig op af betegnelsen SE og samtidigt er enige om at trække på EMES definition, vil den også være udgangspunktet for dette projekt. Samtidigt inddrager projektet også Pestoffs overvejelser over den demokratiske dimension og deltagelsesaspektet jf. ovenstående.

Metodisk ramme og fremgangsmåde / Indsamling af empiri

Datagrundlaget udgør kvalitative interview i tre udvalgte institutioner tilknyttet Landsforeningen for Frie Børnehaver og Fritidshjem. Ligeledes inddrages vedtægterne for Landsforeningen for Frie Børnehaver og Fritidshjem og andet skriftligt materiale, som vurderes relevant ind i projektet. I afrapporteringen er de kvalitative interview er sammenfattet i centrale temaer. Datagrundlaget sammenholdes kort med projektets teoretiske grundlag med henblik på at kortlægge relevante undersøgelsestemaer, som kan indgå i det efterfølgende forskningsprojekt i 2015-16.

Interviewene er gennemført som fokusgruppeinterview i personalegrupperne. Den ene af de udvalgte institutioner har kollektiv ledelse, hvorfor der både indgår pædagogisk personale og pædagogisk personale med ledelsesfunktioner i interviewundersøgelsen. Dermed sikres forskellige perspektiver og grader af viden omkring det socialøkonomiske perspektiv og hvordan det implementeres i praksis, både på ledelsesplan og på "gulvplan", i undersøgelsen.

De tre institutioner er:

- Hylet(1972) indre København, kollektiv ledet af 4 pædagoger. Plads til 30 børn.
- Planenet (start 80'erne) på Frederiksberg, en leder, ca. 40 ansatte i børnehaven, 176 børn, hvoraf 75 er vuggestuebørn (lidt svært at få hold det præcise antal ansatte, da der er mange deltidsansatte og der er et køkken, som leverer mad ud af huset og dermed også en del ansatte her)
- Onkel og Tante (2006) ved Vejle, en leder som også har startet institutionen op, 30 børnehavebørn og 9 vuggestuebørn. En privat institution med to afdelinger – 1 ved Vejle og 1 i Egtved.

De tre institutioner er udvalgt af LFF på baggrund af, at de af LFF at de betragtes som foregangsinstitutioner på det innovative og socialøkonomiske område. Vi har i processen drøftet efter hvilke kriterier institutionerne skulle udvælges efter og vi har blandt andet overvejet at afgrænse institutionerne efter geografiske kriterier. Begrundelserne for at vælge foregangsinstitutionerne hviler blandt andet på projektets grundlag som et pilotprojekt ind i et større forskningsprojekt på området. Pilotprojektet ville kunne give os nogle indikatorer på, hvilke mønstre, begrundelser eller lignede det er afgørende at udforske nærmere i det efterfølgende projekt.

Spørgerammen er inspireret af Pestoffs undersøgelse af de svenske daginstitutioner (Pestoff 2009). Derudover tager spørgerammen udgangspunkt i EMES definition af SE og er udbygget med spørgsmål omkring deltagelsesaspektet / den demokratiske dimension jf. Pestoff. Spørgerammen er bygget omkring følgende 3 temaer:

1. Pædagogik og værdigrundlag
2. Værdiskabelse og social innovation
3. Organisering af ledelse og medbestemmelse medarbejdere og ledelse

Spørgsmålene er rettet mod den pædagogiske hverdag på de enkelte institutioner. Begrundelsen for at spørge ind til den pædagogiske hverdag i forhold til de tre kriterier bygger på ønsket om at undersøge, hvordan det socialøkonomiske aspekt viser sig i hverdagen – vi er så at sige på jagt efter hverdagsbetragtninger, som efterfølgende kan danne grundlag for en nærmere analyse, som skal vise hvorvidt og hvordan det socialøkonomiske element viser sig i de enkelte institutioner. I forhold til den demokratiske dimension ønsker vi at få øje på det som Pestoff kalder den menneskelige kapital i virksomheden – at de personer, der er påvirket af aktiviteten, også er aktivt involverede (Pestoff 2009) Formålet er at undersøge, hvorvidt og hvordan inddragelsen af børn og forældre er en integreret praksis i institutionernes pædagogiske praksis.

Vores overvejelser over gennemførelse af interviewene retter sig også imod, "at sige mindst muligt" inden vi går i gang med interview, da vi ønsker at mindske den påvirkning vi har på deltagerne, således deres udsagn fremstår upåvirket (Wahlgren; Jarvis 2002 / 2006) og dermed i højere grad sikrer et pålideligt datagrundlag.

Sammenskrivning af empiri

Indledningsvis

I forbindelse med indledningen til mødet eller under punktet præsentation af institutionen, giver personalet udtryk for, at de ikke helt er klar over, hvad indholdet i begrebet socialøkonomi er. Vi går ikke nærmere ind i en drøftelse eller en definition af begrebet, men bemærker blot, at personalet har noteret sig forskningsspørgsmålets fokus på socialøkonomi og derfor kommenterer på det.

Alle tre institutioner har været tilknyttet LFF over en årrække (Onkel og Tante siden 2006, hvor institutionen blev oprettet), men det er vanskeligt for alle tre institutioner præcist at definere, hvad tilknytningsforholdet er til LFF. Det gør sig dog gældende for alle tre institutioner, at LFF løser administrative opgaver for dem, så som løn og regnskab.

Deltagerne i interviewene har alle været ansat i de tre institutioner over en længere årrække, særligt Hylet skiller sig ud, da medarbejderne har været ansat eller tilknyttet Hylet i minimum 20 år. Det er også Hylet som har en kollektiv ledelsesform, hvilket betyder at ledelsen af institutionen varetages af de fire medarbejdere samlet. Endeligt giver alle interviewpersonerne udtryk for, at det for dem har været et bevidst valg at arbejde i den institution, de er ansat i. De har et stærkt ønske om at være på lige præcis den specifikke arbejdsplads med de rammer og den pædagogik, der er styrende for arbejdet.

Deltagelse og medindflydelse - skabelse af social værdi

Det er et gennemgående træk for de tre institutioner, at de i høj grad arbejder med forældrene ud fra den filosofi, at et bedre kendskab til forældrene sikrer både et bedre samarbejde særligt i forhold til mulige problemer eller udfordringer, men også i forhold til at sikre et tilhørsforhold til den enkelte institution. Der er en høj grad af tilgængelighed for forældrene.

Institutionernes værdigrundlag er kendt for informanterne. Værdigrundlaget er naturligvis forskellige de tre institutioner imellem, men der er sammenfald i måde de beskriver institutionerne på – de taler om anerkendende pædagogik, at se det enkelte barn, at udvikle sociale kompetencer og at tage ansvar for fællesskabet. Værdier som mangfoldighed, rummelighed og forskellighed går også igen i de tre institutioner. Alle tre institutioner har også børn med særlige behov indskrevet.

Alle tre institutioner arbejder også med mindre grupper, hvor børnene deles op efter forskellige kriterier alt efter hvilken sammenhæng, der er i fokus. Det kan være særlige behov, særlige interesser eller ønsker eller andet. Det giver her personalet bedre muligheder for at se det enkelte barn og samtidigt arbejde med mindre fællesskaber.

Umiddelbart gives der ikke udtryk for, at personalet har indflydelse på institutionens værdigrundlag, men det er heller ikke et ønske de har. De oplever en høj grad af indflydelse på pædagogikken i hverdagen og stor grad af frihed under ansvar til at præge hverdagen. Det er her de finder både de faglige udfordringer og meningsfuldheden i deres arbejde.

På alle tre institutioner vægtes faglig udvikling højt. På "Onkel og tante" opereres med kursuskrav og på de to andre institutioner er der en klar forventning fra ledelsens side om, at man ønsker at udvikle sig fagligt og dette prioriteres også ved mulighed for at indgå i både uddannelses- og udviklingsprojekter på de enkelte institutioner. Alle tre institutioner har også været tilknyttet forskningsprojekter.

En særlig pointe ved de tre institutioner er ledelsen – alle tre steder italesættes ledelsen igen og igen som den afgørende faktor på, at de ønsker at være på institutionen. Det er ledelsen (eller ledelsesformen) som skaber rammerne og sætter den faglige kurs.

Uanset i hvilken af de tre institutioner, man er forældre, så har man mulighed for indflydelse gennem bestyrelsesarbejdet, men ikke på den faglige tilgang på institutionen. Det er ledelsen og det pædagogiske personale, som fastlægger det faglige grundlag. Forældrene kan i et mindre omfang bidrage med løsning af praktiske opgaver, men det er opgaver som er udpeget af det pædagogiske personale. Forældrene må også gerne bidrage med legetøj, brugt tøj eller andet, men det sorteres efterfølgende af det pædagogiske personale ud fra en faglig vurdering inden det indgår i institutionens hverdag. Hvis en forældre indgår i en hverdagsaktivitet er det fordi vedkommende kan noget særligt så som politimand, brandmand eller lignende. De bruges ikke i tilfælde af sygdom i institutionen.

Forældrene inviteres til deltagelse i fællesspisninger, fester, arbejdsdage og lignende. "Onkel og tante" er dog en undtagelse på et område. Institutionen har dyr og det er forældrenes ansvar på skift at passe dyrene i weekenden.

Alle tre institutioner giver udtryk for, at det er "Tordenskjolds soldater" som deltager, når der spørges til om der særligt er nogle grupper af forældre, der deltager.

Målet for institutionerne med forældreinvolveringen er at skabe ejerskab og et tættere forhold mellem hjem og institution, således det kommer barnet til gode i forhold til at sikre en tæt overgang mellem hjem og institution. Planeten nævner, at de oplever det generelt giver mere engagerede forældre, som også bekymrer sig bredere om børneområdet, end blot deres egen lille institution og deres eget lille barn, en form for aktivisme.

Der er ingen inddragelse af lokalsamfundet ud over luciaoptøget på plejehjemmet, besøg på efterskolen o lokalmiljøet eller en cykeltur i lokalområdet. Der arbejdes dermed ikke bevidst med at involvere lokalsamfundet eller se sig som en del af et større fællesskab.

Alle giver samstemmende udtryk for, at de selv oplever en høj grad af indflydelse på deres egen arbejdsdag – der er stor lydhørhed blandt ledelsen til at prøve ting af, gøre ting på en ny måde. I perioder med stort arbejdspress, fx når der skal laves skoleparathedstest, sprogscreens eller andet, er ledelsen både lydhør for og bakker op omkring at der laves ad hoc omlægninger i hverdagen.

De tre institutioner er også alle optaget af at udvikle institutionen og arbejde med ny faglig viden. Som tidligere nævnt har alle tre institutioner medvirket ved forskellige forskningsprojekter. En stor del af inspirationen til at udvikle institutionen kommer fra ledelsen. På Hylet, hvor der er kollektiv ledelse, giver de udtryk for at en stor del af inspirationen og viden om nye tendenser kommer fra forskellige ledernetværk, de er organiseret i. På ingen af organisationerne kan der identificeres en særlig måde at holde sig opdateret på eller arbejde med udvikling og nytænkning af institutionen – det er nærmere det som de får øje på, der sættes i spil.

Gevinsten for samfundet ved forældreinddragelsen er socialt ansvarlige børn, som er rummelige og fleksible. De er i stand til at tage ansvar for fællesskabet og de er gode kammerater, som opfører sig ordenligt.

Organisering af ledelse – medarbejdere, ledelse og forældre

Ingen af informanterne oplever, at de har indflydelse på værdigrundlaget – Hylet dog undtaget, da her er kollektiv ledelse – men der er heller ikke et ønske om at få indflydelse på værdigrundlaget, og at ændre det. Til gengæld er der god mulighed for informanterne at opnå indflydelse i hverdagen – ledelsen udstikker tydelige retningslinjer, som giver en forudsigelighed, som informanterne trives i. Der er høj grad af mulighed for at drøfte den pædagogiske linje med ledelsen og de oplever at blive lyttet til.

På Planeten og Onkel og tante er de meget tydelige i udmeldingen om deres ledelse – det er dén, der gør hele forskellen. Her er ledelsen personbundet. På Hylet fungerer den kollektive ledelsesform godt og den er blevet fastholdt, fordi medarbejderne ønsker det. De trives med det.

Afslutningsvis

Pilotprojektet kommer frem til fire overordnede resultater, som indikerer at:

1. De pædagogiske institutioner i undersøgelsen ikke definerer sig som socialøkonomiske og har ingen eller meget lidt viden om, hvad det vil sige at være en socialøkonomisk institution. Samtidigt har ingen af informanterne et klart billede af, hvordan samarbejdet med LFF foregår og hvad det indebærer, når emnet kort berøres.
2. Institutionerne er båret af ildsjæle, i særdeleshed på ledelsesfronten uanset om institutionen er kollektiv ledet eller har en ledelsesform med en leder.
3. Der eksisterer elementer af deltagelsesdemokrati på udvalgte strategiske områder – det vil sige, at personalet og ledelsen klart udvælger, hvilke områder forældre og børn kan have indflydelse på og der er en klar skillelinje forstået således, at der IKKE er deltagelsesdemokrati på det pædagogfaglige felt. Her er det alene personalet, som træffer beslutningerne. Forældre og børn inviteres (i særlige tilfælde pålægges) til deltagelse på særligt det praktiske område. I alle tre institutioner prises et tæt forældresamarbejde på ovennævnte betingelser. Informanterne påpeger, at et nært kendskab til forældrene og et fællesskab blandt forældrene mindsker risikoen for eksklusion i børnegruppen. De påpeger dog alle, at ikke alle forældre kan leve op til kravet om aktiv deltagelse. Der forefindes en risiko for eksklusion fra forældregruppen, hos enkelte forældre. Ligeledes kan det få betydning for børnene, hvis forældre ikke magter eller ønsker fællesskabet i institutionen, idet de har større risiko for eksklusion i børnegruppen.
Der er et traditionelt minimalt, tilfældigt og aktivitetsbestemt samarbejde med lokalsamfundet, som understøtter de allerede etablerede rutiner og aktiviteter.
4. Derudover peger undersøgelsen i retning af, at der finder en disciplinering sted på de tre institutioner, i særdeleshed i forhold til børnene, og i mindre grad i forhold til forældrene. Disciplineringen skal forstås således, at institutionerne er meget tydelige omkring, hvilke børn de ønsker at overdrage til skolesystemet efterfølgende. Anerkendende pædagogik; tydelig bevidsthed om fx hvordan omgangstonen er og dermed klare kommunikative strategier, som understøtter de værdier, de ønsker at fremelske hos børnene.

Alle tre institutioner taler om følgende værdier, som de ønsker at fremme hos børnene:

At skabe gode samfundsborgere, der:

- Lever op til skolens krav til børn i den skoledygtige alder

- Er fællesskabsorienteret, som har fokus på:
  - Socialt ansvarlige børn; at være den gode kammerat
  - Mangfoldighed; acceptere forskellige økonomiske kår og etnicitet
  - Rummelighed; at ikke alle er som mig og de lærer at samarbejde trods forskellighed – risikoen er dog for at understøtte en kategorisering af børnene, når forskellighed fremhæves begrundet i fx etnicitet, kulturelle forskelligheder o. lign.

Det er vanskeligt at få øje på både det socialøkonomiske element, det socialt innovative element og i forhold til deltagelsesdemokratiet er det strategisk og afgrænset udvalgt af det pædagogiske personale.

Mulige undersøgelsesfelter i projektet 2015-2016

- Forholdet mellem LFF og de enkelte institutioner. LFF brander sig på socialøkonomi og de enkelte institutioner ikke ved, hvad socialøkonomi betyder og hvad det indeholder.
- Det interessante er også, at når vi så har lavet øvelsen med at identificere elementer af det socialøkonomiske og deltagelsesaspektet i vores empiri indsamling, så er spørgsmålet hvorvidt det så afviger fra den institutionelle og kulturelle forståelse der er på dagtilbudsområdet generelt i DK uanset om man er offentlig eller privat – vi har en antagelse om, at det ikke handler om socialøkonomi, men det handler om den kulturelle forståelse og måden fællesskab vægtes ift. individ (normer og værdier i det danske samfund).
- Er danske børnehaver generelt samskabende?
  - Historisk fokus på fællesskab og individ
  - Deltagelsesdemokrati?
  - Social innovation?
- Har socialøkonomi en berettigelse på daginstitutionsområdet?
  - Hvorfor og hvordan?
  - Hvilke mulighedsrum?
- Hvilken diskurs er på vej ind på det pædagogiske felt?
- Hvilke betydninger kan dette have for det pædagogiske arbejde og den pædagogiske profession?
- Hvilke mulighedsrum?

Litteratur

Boyle, David and Harris, Michael (2009): "The Challenge of Co-production, How Equal Partnerships between Professionals and the Public are Crucial to Improving Public Service". NESTA

Brandsen, Taco & Pestoff, Victor & Verschuere, Bram (2014): "Co-production and the third sector. The state of art in research" In: Defourny, Jacques & Hulgård, Lars & Pestoff, Victor (eds.): "Social enterprise and the third sector. Changing European landscapes in a comparative perspective", Routledge, London

Defourny, Jacques & Nyssens, Marthe (2014): "The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective", chapter 2 in Defourny, Jacques, Hulgård, Lars and Pestoff, Victor (eds.): "Social enterprise and the third sector. Changing European landscapes in a comparative perspective", Routledge, London

Hulgård, Lars & Andersen, Linda Lundgaard (2009): "Socialt entreprenørskab i Danmark – status 2009", Roskilde Universitet, CSE Publications 06:09

Moulaert, Frank & MacCallum, Diana & Mehmood, Abid & Hamdouch, Abdelillah (red.): "Social Innovation. Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research"

Osborne, Stephen. (2010): "The New Public Governance? Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance". London: Routledge.

Ostrom, Elinor (1996): "Crossing the Great Divide: Coproduction, Synergy, and Development" In: World Development, Vol. 24, No. 6 pp. 1073-1087, 1996

Pestoff, Victor (2009): "Towards a Paradigm of Democratic Participation: Citizen Participation and Co-production of Personal Social Services in Sweden" In: Annals of Public and Cooperative Economics 80:2

Pestoff, Victor (2011): "New public governance and accountability – some jewels in a treasure chest", Centro de Investigación de Economía y Sociedad CIES no 91

Voorberg, William & Bekkers, Victor & Tummers, Lars (2013): "Co-creation and Co-production in Social Innovation: A Systematic Review and Future Research Agenda"

www.frie.dk

www.emes.net